

Б.Ж. Еспенбетов^{1*}, С.Х. Хамитов¹

¹ С. Сейфуллин атындағы Қазақ агротехникалық университеті, Нұр-Сұлтан, Қазақстан,

*Corresponding author: espenbetov55@mail.ru

Авторлар жайлы ақпарат:

Еспенбетов Бекмурат Жумашевич – педагогика ғылымдарының кандидаты, С.Сейфуллин атындағы Қазақ агротехникалық университеті, Нұр-Сұлтан, Қазақстан

<https://orcid.org/0000-0001-5185-7926>, email: espenbetov55@mail.ru

Хамитов Сапар – магистрант, С.Сейфуллин атындағы Қазақ агротехникалық университеті, Нұр-Сұлтан, Қазақстан

<https://orcid.org/0000-0003-0829-2768>, email: khamitov_sapar@mail.ru

**ИНТЕРЬЕР ДИЗАЙНЫНДАҒЫ ЗАМАНАУИ
СТИЛИСТИКАЛЫҚ ТЕНДЕНЦИЯЛАРДЫҢ
ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ**

Аңдатпа. Мақалада интерьер дизайнды заманауи стилистикалық тенденциялардың ерекшеліктері талданады. Жетекші интерьер стильдерінің белгілері қарастырылады. Талданған материал бойынша қорытынды жасалады. Мақала интерьер дизайнерлеріне, сәулетшілерге, осы саланы зерттейтін студенттерге пайдалы болады.

Түйін сөздер: дизайн интерьер, мәдениет, өнер, жобалау, сәулет өнері, безендіру.

Кіріспе. XIX ғасыр өз соңынан дизайн мен дизайн интерьер, модерн сән салтанатын алып кеткендей. Толығымен жаңа дәуір басталады - постмодернизм дәуірі. Постмодернизм XX ғасырдың аяғында - XXI ғасырдың басында көрінеді және модер-низм дәуірінің мотивтері мен сипаттамаларын қабылдамауымен сипатталады.

Атақты американ сыншысы Ихаб Хасан постмодернизмнің айқын сипаттамаларының бірін береді және оның ерекшеліктерін атайды:

1. Белгісіздік;
2. Бөлшектеу және орнату принципі;
3. Дәстүрлі құндылықтармен күресу;
4. «Бәрі үстірт болады»;
5. Бастауышқа еліктеу мен көрсетуден бас тарту;
6. Аралас жанрлар;
7. Көпшілік үшін жұмыс жасау;
8. Бейімделу мүмкіндігі.

Материалдар және әдістер. Ғылыми және әдістемелік әдебиеттерді зерттеу негізінде мақала жазу барысында тарихи және логикалық әдістер, қазіргі дизайнды стилистикалық тенденцияларға салыстырмалы талдау қолданылды.

Нәтижелер мен талқылау. Постмодернизм - қазіргі заманның барлық бағыттарын бейнелейтін және сипаттайтын жалпы мәдени құбылыс. Постмодерн қазіргі заманнан кейінгі нәрсе. Сондықтан олар бұл туралы еріксіз,

туындысы, ал постмодернизм жоғалған мұраттардың қирандыларына салынған. «Біз барлық сөздер айтылған дәуірде өмір сүріп жатырмыз», – деді С.С. Аверинцев, – демек, постмодернизм дәуірін-де дүниеге келген – дәйексөз».

Интерьер дизайнындағы үрдістер де солай – ескі нәрсе негізге алынды, аралас және жаңа болып шықты. XX-XXI ғасырлар тоғысында әр түрлі стильдік тенденциялар, қарама-қарсы тенденциялар, ізденістер мен эксперименттер көркем құбылыс болды. Тенденция ұғымының өзі кез-келген презентация негізінде шығарманың идеясы, идеялық-эмоционалды бағыты ретінде анықталады. Бұл бір нәрсеге деген ұмтылыс, тартылыс күші.

XX ғасырдың аяғынан бастап және бүгінгі күнге дейін дизайн өнердің барлық салаларын қамтыды. Онда көптеген стильдер, жаңа дизайнерлер, жаңа идеялар, интерьер дизайнындағы жаңа тенденциялар пайда болды.

Интерьердің сәнді дизайнының тенденциясы минимализмнен алшақтайды. Қазіргі интерьердегі сән үрдістері бөлшектердің, түстердің екпіндерінің үйлесімі болып табылады. Және бұл интерьерлердің көпшілігі негізінен акцентпен салынған.

Мұнда ваза, бұрышта «тепе-теңдікке» арналған декоративті панно, перделер түсіне сәйкес диван және гүл өсіретін ыдыс тек сыртқы түрі жақсы болғандықтан тұр, ит иесіне ұқсайды демекші, ал ішкі көрініс оның барлық жандүниесін кітап сияқты ашып көрсетеді. Көп жағдайда осылай қарау әдетке айналған, бірақ бұл тенденциялардың көптігі және оларды интерьер дизайнында дұрыс қолданбау жоғарыда аталған стереотипке әкеледі. Адам музыкаға, спортқа және макрамға әуес бола алады, ал оның картинасының дизайны африкалық стильде, поп-өнер элементтерімен жасалады, себебі өзіне солай ұнайды [1].

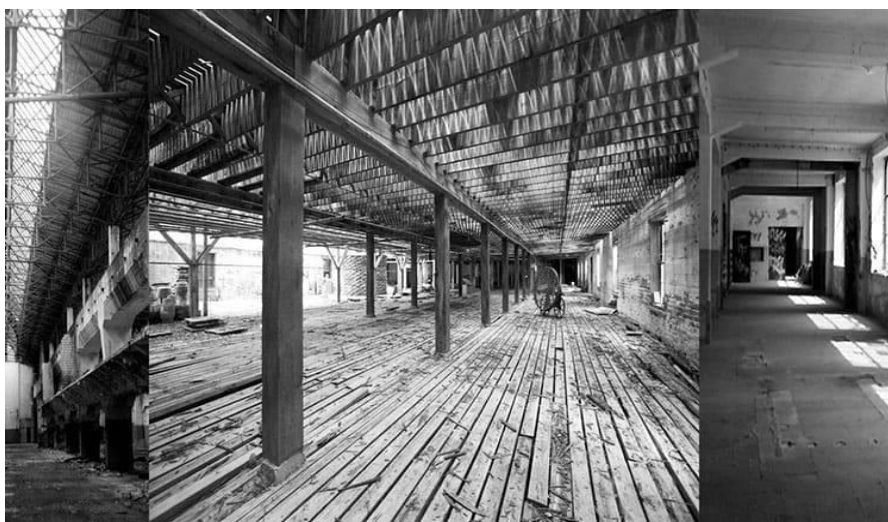
Жаңа тенденциялар қызықтырады, ал ерекше идеялар әлемді жаулап алады. «Сол кездегі» және «қазірдің» дизайнын салыстыру, әрине, олардың айырмашылығы байқалады. Осыған дейін сән-салтанат, түс пен форманың байлығы, классика сәнде болды. Ал қазіргі таңда қарапайымдылық басты назарда. Түс, форма, көлем қарапайымдылығы. Әлемнің әр түкпірінен келген дизайнерлер ғимараттарды, интерьерлерді, тұрмыстық заттарды жобалау арқылы адам өмірін мүмкіндігінше жеңілдетуге тырысады. Бұрынғы «тоқтық» шаршатады, енді кеңістікті, интерьердегі кең ауаны қалайтындар көбейді. Мұны лофт, минимализм, жоғары технологиялық, эко стиль және постмодернизм сияқты интерьер стилдерінен көруге болады. Бірақ бұл барлық жобалар кеңістік пен еркіндіктің бірдей шаблонуна сәйкес жасалады дегенді білдірмейді.

Шебби-шик, поп-арт және арт-деко сияқты стильдердің тенденциялары мен ерекшеліктері бұл әлемге классиктердің белгілі бір үлесін әкеледі, олар мәңгі өшпейтін классика болып қалады. Бұл стильдер кішігірім ғимараттар үшін қолайлы және жақсы, өйткені нюанстарды заманауи әлемдегі классиканы бейнелейтін ортақ көрініс ретінде береді. Осы стильдерді егжей-тегжейлі қарастыра отырып, бірнеше ерекше стильдер бар, атап айтқанда: лофт, хай-тек, постмодернизм, кантри, поп-арт. Дәл осы стильдерде тенденцияны анық байқауға болады. Әр стильдің өзіндік ерешелігіне сәйкес танымды ететін детальдары болады.

Мысалы, лофт стилі Америкада бастау алған, қырықыншы жылдарда фаб-

рикалардың шатырлары тұрғын үйге берілген. Тек осы ерекшеліктерімен аса танылады (1-сур.) [6]. Лофт дегеніміз – заманауи, кейде өте жарқын жиһаз-ды өнеркәсіптік фонмен араластыру. Кірпіштен, бетоннан жасалған қабырғалар, үлкен терезелер, қабырғалар мен аралықтардың болмауы - бұл стильдің маңызды ерекшелігі.

Аймақтарды бөлу үшін шкафтар, сөрелер, шкафтар және басқа жиһаз бөліктері қолданылады. Тағы бір ерекшелігі – үй-жайдың масштабы.



1-сурет – «Лофт» стилі алғаш пайда болуы.

Еуропада 70-жылдары пайда болған стиль хай-тек, басты принцип декор мен рационалдылықтың мүлдем болмауы болды. Хай-тек интерьердің басты ерекшелігі, тенденциясы металл заттардың болуы. Металл құбырлы шкафтар, металл негізді диван және басқа жиһаз бөліктері. Едендер, сондай-ақ қабырғалар монохроматикалық болуы керек. Геометриялық немесе гүлді оюдың немесе ою-өрнектің болуына ешқандай жолмен жол берілмейді (2-сур.) [7].



2-сурет – «Хай-тек» стиліндегі интерьер дизайны

Кантри американдық ранчомен, тау шалетімен немесе орыс саятшылығымен байланысты. Сәнді дизайнымен ерекшеленбейтін жұмсақ жиһаз, керісінше, ол әлдеқайда қарабайыр, «ескі» және кей жерлерде дөрекі. Ағаш едендер, декор элементі ретінде боялған плиталар және, әрине, стильдің танымал ерекшелігі – тоқылған тор, онда ешқандай күрделі, айналмалы ою-өрнектер жоқ, бәрі қарапайым (3-сур.) [8].



3-сурет – «Кантри» стиліндегі интерьер дизайны

Өз тенденцияларымен ерекшеленетін тағы бір стиль – поп-арт. Стиль жарқын, жарылғыш, бір жерде қатал. 60-шы жылдары АҚШ-та пайда болған ол бірден эмоциялардың дауылын тудырды – үлкен жарқын дақтар, әйгілі адамдардың түрлі-түсті бейнелері – портреттің академиялық кескіндемесінен мүлдем ауытқу тудырды. Түсімен, мөлшерімен және формасымен көзге түседі. Стиль үйдегі жайлылықтың ерекше индикаторымен ерекшеленбейді, өйткені жарқын дақтар кейде жалықтыруы мүмкін, дегенмен, интерьер дизайнын жасау кезінде поп-арт сәнді стильдердің бірі болды және болып қала береді (4-сур.) [9].



4-сурет – «Поп-арт» стиліндегі интерьер дизайны

Ең таңқаларлық стильдердің соңғысы – постмодернизм (5-сур.) [10]. Стереотиптерден, кейбір канондардан және әдеттегіден бас тартуымен сипатталатын стиль. Ерекшеліктері – ашық түстер, ою-өрнектер, пішіндердің символикасы және текстуралар мен текстуралардың қарама-қарсы комбинациясы. Әдетте, бұл стильге қарапайым орналасуы бар кең бөлмелер сәйкес келеді. Бірақ бұл мейрамханалар, ойын-сауық орындары, салондар немесе ашық жоспарлы пәтерлер үшін қолайлы [2].



5-сурет – «Постмодернизм» стиліндегі интерьер дизайны

Интерьерден басқа ғимараттарға, аудандарға және басқа үй-жайларға арналған өзіндік тенденциясы, ерекшелігі және танылатын ерекшелігі бар жобалар жасалады.

Тақырып интерьердегі тенденциялармен тікелей байланысты болғанымен – сәулетті елемеуге болмайды. Әлемнің әр түкпірінен келген дизайнерлер ғимараттың соңғы дамуына, пішіндерді жобалауға, түстер жасауға және басқаларға үлкен үлес қосты.

Дөңгелек үйлер жасала бастады, олардың интерьері өзінің қарапайымдылығымен және бірегейлігімен таң қалдырады, өйткені бірде-бір есігі жоқ үйде тұру оңай емес. Төменгі үйлер де интерьер дизайнының ерекшелігі болып табылады. Өмір сүруді былай қойғанда, осындайларды жасау әркімнің ойына келе ермейді.

XXI ғасырда пішіні, түсі, құрамы бойынша таңқаларлық көптеген дизайнерлік жобалар жасала бастады.

Мәселен, Жапониядағы House Na мөлдір үйі 55 шаршы метрде үйдің бір функциясы жоқ үйдің жасалуымен белгілі – олар жатын бөлме де, асханада болуы мүмкін, немесе қонақ бөлмесі. Бұл ғимаратты жасау кезінде ішкі кеңістікті мүмкіндігінше жарық пен жылулықпен қамтамасыз ету мақсаты қойылды, мұны жапон дизайнерлерінің ерекше тенденциясы ретінде атап өту керек.

Интерьер дизайны мен дизайн, жалпы алғанда, көптеген дизайнерлер ғимарат немесе бөлме бойынша «нақтылауға» тырысады. Технологиямен ғана емес, сонымен қатар үлкейту әдістерімен де, жабдықтармен де, ішкі жарықтандырумен де алға шыққан жапондық дизайнерлер ерекшеленеді.

Жапондықтардың шыны ғимараттарына жапондық дизайнер Джуния Ишигами жобалаған Канагавадағы әйнек мектебі кіреді, ол бөлімдер – ережелерден арылуға және білім беру процесінің еркіндік атмосферасын құруға бағытталған.

Токионың тұрғын аудандарының бірі - Cell brick, ондағы ғимараттардың көбі болат модульдерінен шахмат тақтасы бойынша салынғандығымен танымал, бұл ғимаратқа өзіндік ерекшелік береді. Бұл модульдердің ішінде тіректер (стеллаж) ретінде қолданылады.

Бірақ бұл Жапониядағы жалғыз модульдік ғимарат емес. Сондай-ақ, 1972 жылы сәулетші Кисе Куракава жобалаған Накагин капсуласы – әлемде сипатталғандай «кір жуғыш машиналар ғимаратына» ұқсас үй. Ғимарат негізінен кәсіпкерлерге арналған кішігірім капсулаларада барлығы – дәретхана, душ, төсек және теледидар бар екендігімен танымал, ал ішкі көрінісі өте қарапайым, «дизайнердің интерьерге деген идеясы жеткіліксіз болғандай». Бірақ, дегенмен, капсула үйі қарапайым интерьері бар шағын бөлмелерімен танымал. Капсулаларды өзгертуге, жылжытуға, алып тастауға болатындығымен белгілі, бірақ бүгінгі күнге дейін оны ауыстыру жүргізілмеген [3].

Жапониядан басқа, БАӘ әлемдегі ең биік қонақ үйлердің бірі – Бурдж Аль Араб, ауқымды және ерекше дизайнымен ерекшеленді. Ғимарат желкенді қайық деп те атайды. Ғимарат салынған жағалаудағы қатты желдің әсерінен ол ғимараттың ең биік нүктесіне көтерілгенде де, тіпті желдің белгісі болмайтындай етіп жасалған.

Соңғысы болып – Санкт-Петербургтегі «Лахта орталығы» жобасын атап өтуге болады. Ғимарат пен коммуникация қала тұрғындары орталыққа оңай жететін етіп жасалған. Кең жасыл аумақтар, жаяу жүргіншілерге де, көлікке де қол жетімділігі, дамыған инфрақұрылым.

Ғимаратты жобалау - бұл жалпы дизайнның ажырамас бөлігі. Ғимаратсыз интерьер болмайды, интерьер жоқ, біздің әлемге өз «талғамын» енгізетін дизайнерлер жоқ.

Мысалы, дизайнер Карим Рашид өзінің интерьерімен – інжу-маржандарымен танымал. Ол жиһаздарда, қабырғаларда, едендер мен төбелерде інжу-маржанды, яғни, мөлдір меруерт түстерді қолданатын болғандықтан осындай атқа ие болған.

Итальяндық дизайнер Пьеро Форназетти «кез-келген зат жүз пайыз безендірілуі мүмкін» нұсқасын басшылыққа алады. Ол Адам мен Хауа ананың бейнелері бар жиһаз жасайды, жиһаз дизайнында да, интерьердің өзінде де қара және ақ түстерді қолданады. Сюрреализм сияқты өнер түрін ұстанады және оптикалық эффекттер мен перспективалық бұрмалау негізінде «алдамшы» иллюзия құруға бағытталған.

Ол жиһазды архитектуралық нысандарға айналдырып, «газеттерді күл салғышқа айналдырды» және тоқыма бұйымдары мен кейбір жиһаздарға антикварлық мүсін бейнелерін, күн мен уақыт пішінін қолданды. Грек және рим сәулет ерекшеліктерін қолданады.

Америкалық дизайнер Альберт Хадли, асыл адамдарға арналған интерьер жасаумен танымал, ол өзінің интерьерімен де танымал. Ол сәулеттік жоспарлардан сәндік элементтерге дейін барды. Жүрегінде оның дизайнымен жұмыс модерн стилінде болды. Оның интерьері ертегі, қиялдың классикасы мен кейбір элементтерін біріктіреді. «Алиса ғажайыптар еліндегіндей», айналаңыздың бәрі тірі сияқты.

Дизайнер өз жұмысын былай сипаттайды: «Мен жобаны біртіндеп аяқтай отырып, есіктен терезеге ауысатын балғамен және арамен бастаймын. Ой тоқтағаннан кейін маталар мен бояғыштар туралы ойлауға болады».

Соңғысын әйгілі американдық дизайнер Билли Болдуин атап өтуге болады. Біз үшін кәдімгі «тәпішке орындықтарды» - ақ мақта матамен қапталған, қолтық тіреуі жоқ ақ орындықтарды өзі жасады. Ол ас үйге және интерьерге арналған өрілген жиһазды ойлап тапқан. Оның интерьерлері қарапайымдылығымен және талғампаздығымен ерекшеленеді. Барлығы өз орнында: үстелдегі журналдан бастап, жатын бөлмесіндегі шкафқа дейін. Бір қарағанда бөлменің ішіне шашыраңқы болып көрінетін кітаптардың үйінділері де интерьердің бір бөлігі болып табылады, соның арқасында ол өмір сүреді [4].

Қорытынды. ХХІ ғасыр – бұл жаңа ғасыр, дизайн мен дизайнерлер ғасыры. Жаңа нәрсе жасау арқылы міндетті түрде асып түсетін нәрсе пайда болады. Уақыт бір орында тұрмайды, интерьер дизайны сияқты, жаңа беттер пайда болады, жаңа интерьерлер және олардың ерекшеліктері мен тенденциялары пайда болады. Әрине, мәңгі өзгеріссіз және канондық болып қала беретін нәрсе де бар, бірақ болашақта пайда болатын нәрсе қазіргі әлемде берік орнығуы мүмкін [5].

Интерьер дизайнындағы әлемдік тенденциялар жыл сайын өзгеріп отырғанын атап өткім келеді. Интерьер тек әдемі ғана емес, сонымен бірге өмір сүруге, қолданысқа ыңғайлы болуы керек екенін ескеру маңызды. Заманауи интерьер дизайны айтарлықтай демократиялық деп айту керек. Бұрын танымал болған көптеген стильдер кейбір өзгерістерге ұшырағанымен, әлі күнге дейін өзекті болып қала береді.

Заманауи интерьер дизайнындағы тенденциялар сызықтардың қарапайымдылығы мен айқындығы болып табылады. Бұл интерьер дизайнындағы негізгі тәсіл, ол бөлшектердің аздығымен, функционалды жиһаздар мен аксессуарлармен, кең бөлмелермен сипатталады. Барған сайын тұтынушыларға дизайнерлерге өз идеяларын толық көлемде жүзеге асыруға мүмкіндік беретін үлкен бөлмелер мен студиялар қызықтырады. Сонымен қатар, қазіргі заманғы интерьер дизайнындағы тағы бір аспекті – тез өзгерту мүмкіндігі.

Әдебиеттер:

1. Ткачёв В.Н. *Архитектурный дизайн (функциональные и художественные особенности проектирования): учеб. пособие* – М.: «Архитектура-С», 2006 – 352 с.
2. *Стили интерьера.* <https://legko.com/blog/p/klassicheskiye-stili-nemnogo-istorii>.
3. Коновалова Н.А. *Современная архитектура Японии: традиции восприятия пространства.* — М., СПб.: Нестор-История, 2017. — 256 с., илл. ISBN 978-5-4469-1331-2.
4. Владимир Аронов. *Библиотека дизайнера. Сто дизайнеров Запада.* – М.: ВНИИТЭ, 1994. – 216 с.

5. Киселева Т.А. «Развитие креативности в непрерывном образовании дизайнера» // «Вестник КазГАСА». – 2020. – №4(78). – С. 52-57.
6. <https://dzine.ru/xarakternye-cherty-stilya-loft>
7. <http://www.interiorexplorer.ru/article.php?article=107>
8. <http://domvstile.com/blog/portfolio/1095.html>
9. <https://archiprofi.ru/photo/393856/interer-foto-liberty-caribbean-liberty-caribbean-pop-art-op-art-petr-goryashko>
10. <https://rehouz.info/postmodernizm-v-interere/>

References:

1. Tkachev V.N. Architectural design (functional and artistic design features): Textbook. Manual. – M.: «Architecture-S», 2006. – 352 p.
2. Styles of the interior. <https://legko.com/blog/p/klassicheskiye-stili-nemnogo-istorii>.
3. Konovalova NA Modern architecture of Japan: traditions of space perception. – M., St. Petersburg: Nestor-History, 2017. – 256 p., Ill. ISBN 978-5-4469-1331-2.
4. Vladimir Aronov. Designer library. One Hundred Designers of the West. – M.: VNIITE, 1994. – 216 p.
5. Kiseleva T.A. Development of creativity in the continuous education of a designer // «KazGASA Bulletin». – 2020. – No. 4 (78). – S. 52-57.
6. <https://dzine.ru/xarakternye-cherty-stilya-loft>
7. <http://www.interiorexplorer.ru/article.php?article=107>
8. <http://domvstile.com/blog/portfolio/1095.html>
9. <https://archiprofi.ru/photo/393856/interer-foto-liberty-caribbean-liberty-caribbean-pop-art-op-art-petr-goryashko>
10. <https://rehouz.info/postmodernizm-v-interere/>

Б.Ж. Еспенбетов^{1*}, С.Х. Хамитов¹

¹Казахский агротехнический университет им. С. Сейфуллина, Нур-Султан, Казахстан *Corresponding author: espenbetov55@mail.ru

Авторлар жайлы ақпарат:

Еспенбетов Бекмурат Жұмашевич – кандидат педагогических наук, Казахский агротехнический университет им. С. Сейфуллина, Нур-Султан, Казахстан

<https://orcid.org/0000-0001-5185-7926>, email: espenbetov55@mail.ru

Хамитов Сапар – магистрант, Казахский агротехнический университет им. С. Сейфуллина, Нур-Султан, Казахстан

<https://orcid.org/0000-0003-0829-2768>, email: khamitov_sapar@mail.ru

УНИКАЛЬНОСТЬ СОВРЕМЕННЫХ СТИЛИСТИЧЕСКИХ ТЕНДЕНЦИЙ В ДИЗАЙНЕ ИНТЕРЬЕРА

Андатпа. В статье анализируются особенности современных стилистических направлений в дизайне интерьеров. Рассмотрены основы ведущих стилей интерьера. По проанализированному материалу сделаны выводы, статья будет полезна дизайнерам интерьеров, архитекторам, студентам, изучающим данную тематику.

Ключевые слова: дизайн интерьера, культура, искусство, дизайн, дизайн-проектирование, художественное оформление.

B.Zh. Espenbetov^{1*}, S.Kh. Khamitov²

¹ Saken Seifullin Kazakh Agro Technical University, Nur-Sultan,
Kazakhstan Corresponding author: espenbetov55@mail.ru

Information about authors:

Espenbetov Bekmurat – candidate of pedagogical Science, Saken Seifullin Kazakh Agro Technical University, Nur-Sultan, Kazakhstan

<https://orcid.org/0000-0001-5185-7926>, email: espenbetov55@mail.ru

Khamitov Sapar – Master master's degree student, Saken Seifullin Kazakh Agro Technical University, Nur-Sultan, Kazakhstan

<https://orcid.org/0000-0003-0829-2768>, email: khamitov_sapar@mail.ru

UNIQUENESS OF MODERN STYLIST TRENDS IN INTERIOR DESIGN

Abstract. *The article analyzes the features of modern stylistic trends in interior design. The basics of the leading interior styles are considered. Based on the analyzed material, conclusions are drawn, the article will be useful for interior designers, architects, students studying this topic.*

Keywords: *i Interior design, culture, art, design, design engineering, decoration.*